

DE FAMILIE BENOIT EN HET VLAS (dl. I)

Frans en Filip Benoit

Vooraf (Filip)

Misviering in de kapel ter Ruste ter gelegenheid van het briljanten jubileum
(Foto eigendom Filip Benoit)

Op 12 september 2010 vierden mijn ouders, Frans en Francine Benoit-Deknuds, hun briljanten jubileum in de feestzaal het Lindenhof op de Belgiek te Deerlijk. Zoals we onlangs konden vernemen in het VRT-nieuws waren zij een van de 2.500 koppels in België die dat geluk mochten beleven in 2010. Het grote aantal heeft vooral te maken met de vele huwelijken in 1945 kort na de Tweede Wereldoorlog. Maar ik vermoed dat weinigen nog zo fit en hel-

der van geest zijn als mijn ouders. Het geheugen van mijn vader is zelfs nog beter dan dat van zijn kinderen! De energie en creativiteit van mijn moeder is onaangetast. Beiden rijden nog met de auto en hebben een druk sociaal leven.

Ter gelegenheid van het feest heb ik de memoires van mijn vader te boek gesteld en op vraag van de heemkring verschijnt hier een bewerkte versie. Bewerkt, omdat ik het deel over de voorouders (Deel I, Hoofdstuk I) wil vervolledigen, gezien het berust op eigen onderzoek en op de familiechronieken van mijn hand. Eindelijk zullen we duidelijkheid krijgen over alle Deerlijkse Benoits. Paul van Jans, Paul van Dolfs, tweemaal Benoit-Deknuds, tweemaal Benoit-Dheedene en tweemaal Benoit-Deprez! Bert en Willem, broers of neven?

Wat overgenomen is uit de memoires van Frans is onverbeterd en authentiek Vlaams met hier en daar nog wat oude spelling. Hier spreekt men Deerlijks!

Voorwoord (Frans)

Sedert lang denk ik eraan een boekje te schrijven over onze stam Benoit en de verbondenheid met de vlasnijverheid door de eeuwen heen. Vanaf mijn vroege jeugdijaren was ik reeds nieuwsgierig waar mijn voorouders gewoond en geleefd hadden. Hoe hun gezinstoestand was en welk beroep ze uitgeoefend hadden.

In de periode 1935-1940 gingen mijn opzoekingen niet verder dan mijn bet-overgrootvader, een zekere Jozef Benoit (14de generatie) geboren in 1774 te Deerlijk en aldaar gestorven in 1834. Wel had ik enkele interessante gegevens bekomen van zijn woonplaats en gezinstoestand. Vele jaren nadien kwam ik toevallig te weten dat Remi Deprez sedert geruime tijd bezig was met het samenstellen van een uitgebreide stamboom van onze familie. We werden weldra goede vrienden en zijn vele dagen op zoek geweest om bijkomende gegevens te verzamelen.

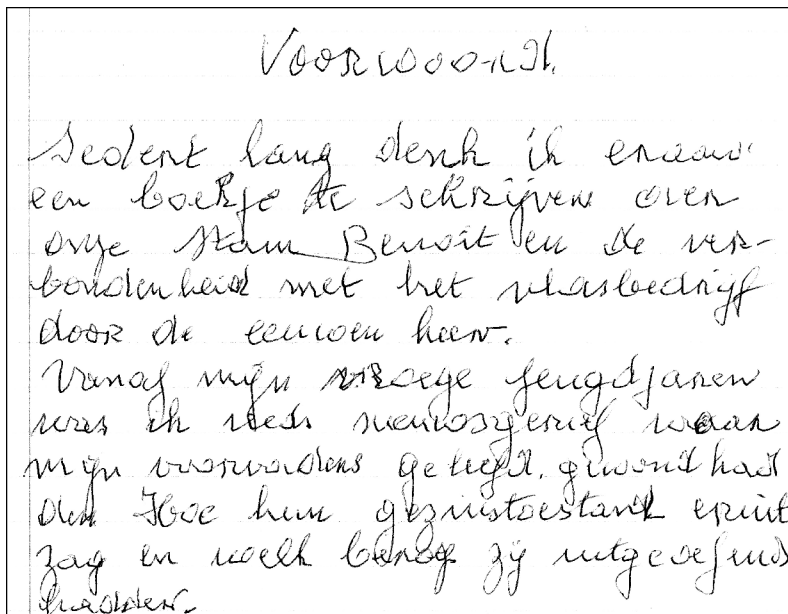
Ondertussen was mijn zoon Filip geïnteresseerd geraakt voor ons werk en we organiseerden samen een eerste familiefeest voor het nageslacht van Frederic Benoit, mijn grootvader. Tegelijk werd een eerste boekje uitgegeven van deze tak met als titel: *De Freere-Feesten*. Het feest ging door op zondag 22 augustus 1986 op het domein van Hoogveld te Veldegem bij Maryline Benoit, de dochter van mijn neef Paul van Jans.

Remi Deprez (1901-1992), burgemeester van Zwevegem en Heestert, heeft vanaf zijn pensioen verschillende stambomen gemaakt, nl. de families Deprez, Huyzentruyt en Benoit. Hij werd geboren in de hoeve (Bokkeslot, Tapuitstraat) die zijn moeder, Eudoxie Benoit, had geërfd. De erfenis was tegelijk een beloning voor de goede zorgen voor haar ongehuwde broers en ooms die op het hof bleven wonen, o.a. Francis Benoit die Remi alles leerde over de politiek.

(Bidprentje A.L.D.)

Het was een geslaagd feest, een echte verbroedering en blij wederzien. Opmerkelijk was de speech van Robert die iedereen vernoemde en elk van ons een bijzondere plaats gaf in de hemel, zodat we ook daar onze plan zouden kunnen trekken, want we hadden samen alle beroepen. Het feest was de start voor verdere opzoekingen door Remi en Filip.

Zij hebben de stam verder onderzocht tot de oudste documenten in de archieven van Vlaanderen. Remi de recente afstammelingen het is te zeggen vanaf Joos Benoit (†1646) en Filip daarvoor. Daarover heeft Filip dan een boek geschreven met als titel *Het nageslacht van Gillis Mannoot*. Het is waarlijk een prachtig werk dat de moeite waard is voor het nageslacht. Daarbij is het boek ook leerrijk door de toevoeging van teksten over de algemene en regionale geschiedenis passend bij de tijd van onze voorvaderen. Dit boek verhaalt dus de geschiedenis van ons geslacht vanaf de 14de eeuw tot het begin van de 17de eeuw.

Eerste blad uit het handgeschreven memorieboek van Frans. Netjes en leesbaar geschreven in een ouderwets A5-cahier, zoals velen die nog kennen van de lagere school.

Door het overlijden van Remi in 1992 kon hijzelf zijn deel van de stamboom niet publiceren en dan heeft mijn zoon Filip een deel van de tak te boek gesteld, nl. het nageslacht van Carolus Benoit en Maria Coucke. Hij was Carolus jr., kleinzoon van de hierboven vermelde Joos.

Tegelijk begonnen wij een uitgebreid comiteit op te richten met afgevaardigden van de negen deeltakken van onze stam. Op die manier wekten we veel interesse bij de af-

stammelingen en was het gemakkelijker om de gegevens af te werken. Ook konden de afgevaardigden beter de afstammelingen warm maken voor het grote familiefeest van augustus 1995.

Het feest was een groot succes, meer dan 400 stamleden en de boeken gingen vlot van de hand. Het was het eerste grote feest voor Romain Courtens, de nieuwe eigenaar van het Lindenhof. Romain is ook een oud-vlasser en goede vriend.

Nu kwamen een paar kalme jaren waarin alleen het zalig gevoel van een geslaagde prestatie genoten werd. Maar begin 1997 begon ikzelf een uitgebreid relaas te schrijven over de groei en bloei van ons vlasbedrijf. Over het einde van het roten in de Leie tot de opkomst van het warmwaterroten in rootputten en van de mechanisatie van het repelen en zwingelen. Nu ik de gezegende ouderdom van 90 jaren heb bereikt, wil ik dit werk vervoleindigen en aan mijn talrijk nageslacht bekend maken.

Deel I: Van boeren naar vlassers (Frans en Filip)

Hoofdstuk I: De voorouders van de Deerlijkse Benoits (Filip)¹

Wat kan een stamboom ons leren?

Is al dat werk wel zinvol? In alle geval zijn heel veel mensen geïnteresseerd in hun roots. Door het opmaken van een stamboom ken je de familiebanden, de bakermat van je familie en de oorsprong van de familienaam. Onze bakermat is Waregem. Onze familienaam is van oorsprong Vlaams, niet Frans zoals je zou vermoeden. De oudste vorm in Waregem is Manout (1365) en Germaans van oorsprong. Dat geeft een goed gevoel! De echte naamverklaring blijft toch een raadsel. Professor Frans Debrabandere² ziet twee mogelijkheden:

1. Manout: afgeleid van de Germaanse voornaam Manoud (Manualdus)
2. Mannoot: vleivorm op -ot van een Germaanse man-naam

Door het opmaken van de familiegeschiedenis leer je ook hoe zwaar het leven vroeger was voor de gezinnen. Hoe onmachtig ze waren tegenover de natuur: ziekte, misoogsten, enz. Hoe de gewone bevolking het slachtoffer was van de expansiedrang van de hoge heren. Hoe ze rijk werden en bleven maar dan weer vervielen in armoede.

Rijk werd je door durf en doorzettingsvermogen of door een goed huwelijk, *gearrangeerd* of echte liefde, dat is moeilijk te achterhalen. Zeker in de middeleeuwen trouwde men meestal binnen zijn stand. Arm werd je door geboorte in een arm gezin, ziekte, misoogsten, oorlog of het vroege overlijden van de vader.

Zo waren onze voorouders in de 15de eeuw middenklasse, in de 16de eeuw notabelen en in de 17de en 18de eeuw weer arm of middenklasse. De sprong voorwaarts kwam er tijdens het lange leven van Olivier Mannoot (4de generatie). De val na bijna 200 jaar voorspoed kwam er door de Godsdienstoorlogen en de vroege dood van Joos Benoit in 1646. Een stamboom maken verder dan de eerste parochieregisters (ca. 1600) is enkel mogelijk, als je voorouders toen minstens middenklasse waren. Van de arme bevolking is vóór de parochieregisters niets bewaard, uitzonderlijk een proces. Die losse vermeldingen zijn onvoldoende om een stamboom te maken. De griffier kwam maar in actie voor geldzaken: kopen en verkopen van goederen, leningen, testamenten, huwelijkscontracten, enz. Van wie niets bezat, is niets bewaard gebleven.

Onze voorouders waren bijna allen boeren maar zoals bij de meesten werd toen ook gesponnen en geweven in de wintermaanden. Zeker ook eigen vlas. Het werd groot in zelf aangelegde vijvertjes. Deze losse vijvers zijn hier en daar nog te zien bij de boerderijen en

dienden later als drinkvijvers voor het vee of als wasplaats voor de paarden (*scèpe*). Tot de 19de eeuw werd nooit geroot in de wal, een beek of in de Leie, want die waren voorbehouden voor de visvangst.

Het drieslagstelsel³ werd nog enkel op de grote pachthoven toegepast. De kleine boer kon het zich niet permitteren om een stuk braak te laten liggen. Meststoffen waren schaars en dus duur. Men gebruikte vooral de mest van dier en mens. Het vee liep na de oogst op het land. Pas later kwam de klaver, tegelijk veevoeder en bemester. De wortels van klaver bevatten namelijk veel stikstof. In de steden was een overschot aan mest en die werd zuinig verzameld en verkocht. Er waren zelfs mestproevers om vervalsing (verdunnen) te bestrijden. Pas in het midden van de 18de eeuw werd de aardappel massaal geteeld. De aardappel geeft veel meer opbrengst dan tarwe en bevat veel vitamine C. Dat maakte het mogelijk om op een kleine hoeve (*koeiplekske*) voldoende voeding te telen voor een groot gezin.

Bronnen voor het stamboomonderzoek

Om een stamboom op te stellen zijn heel wat bronnen beschikbaar. Voor de 19de en de 20ste eeuw zijn dat voornamelijk de bevolkingsregisters en de burgerlijke stand in de gemeentearchieven en/of rijksarchieven. In de 17de en 18de eeuw was de registratie van de bevolking in handen van de geestelijkheid, de parochieregisters (rijksarchieven). Vóór de parochieregisters moet je een beroep doen op een reeks bronnen van het graafschap, de kasselrij en de heerlijkheden.

Gelukkig waren onze voorouders nogal honkvast. Zo woonden mijn voorouders 20 generaties in de nabijheid van de Gaverbeek. Dus altijd in het graafschap Vlaanderen, kasselrij Kortrijk. Bijna alle documenten van onze familie zitten dus in het Rijksarchief van Kortrijk, een enorm voordeel voor het onderzoek.

Het archief van het graafschap Vlaanderen

Hier gaat het bijna uitsluitend over belastingsrollen. Hoewel al vóór de 14de eeuw in het graafschap Vlaanderen een Rekenkamer bestond, werd de eerste regelmatig ingestelde Rekenkamer in 1386 opgericht door Filips de Stoute, hertog van Bourgondië en graaf van Vlaanderen. Ze werd te Rijsel gevestigd. Haar bevoegdheid nam als gevolg van de gebiedsinlijvingen door de hertogen van Bourgondië geleidelijk uitbreiding en werd later gevestigd in het hertogelijk paleis te Brussel.

Voor die bronnen moet u niet noodzakelijk naar Rijsel of Brussel, want Kortrijk bezit een kopie op microfilm van de belangrijkste bronnen. Maar om een foto te nemen van het oudste familiedocument ben ik wel naar de Archives Départementales du Nord in Rijsel gegaan. Niets gaat boven het origineel.

In het Algemeen Rijksarchief van Brussel vond ik een afdruk van de zegel van Pieter Manout van 1508. Een dergelijke vondst is een topmoment voor een genealoog. Champagne is er niet toegelaten, maar ik heb er 's avonds wel eentje gekraakt!

Het archief van de kasselrij Kortrijk

De voornaamste bronnen voor de 15de en 16de eeuw zijn de poorterslijsten en weesregisters. De eerste lijsten voor de kasselrij Kortrijk zijn van 1398. Het zijn namenlijsten per parochie met inwoners die poorter waren van de stad Kortrijk. In de vroege middeleeuwen was het poorterschap voorbehouden aan de vaste inwoners van de stad. Later verviel deze beperking en kon iedereen het poorterschap krijgen. De poorters van buiten de stad werden buitenpoorters genoemd. Het poorterschap gaf enkele belangrijke voordelen, nl.

recht op verkoop van goederen op de markt in Kortrijk, gerechtelijke bijstand van een onafhankelijke rechter in Kortrijk en men kon een beroep doen op de wezerij.

De wezerij registreerde de testamenten en verdedigde de wezen tegen misbruik door de familie. De weesheren van Kortrijk controleerden de familievoogden. Vandaar de naam oppervoogden, dus voogden boven de familievoogden.

Omdat er veel sterfgevallen waren, zijn bijna van elk gezin testamenten en weesrekeningen bewaard gebleven. Daarmee kun je vlot een stamboom maken.

Je begint dus altijd met de poorterslijsten. Zo weet je waar ze woonden. Dan zoek je de testamenten in de weesregisters. Daarin staat meestal het grondbezit en van welke heerlijkheid die gronden afhankelijk waren. Dan zoek je naar de administratie van die heerlijkheid. Hier moet je geluk hebben als die nog bestaat en hopelijk niet in een verafgelegen archief. Zo zitten stukken van het Goed ter Geest (Nijverheidslaan, Deerlijk) in Maastricht en stukken van de kapel ter Ruste in het archief van Arras.

Maar niet alle dorpsbewoners waren buitenpoorter. De 30 % armste was het niet. De notabelen en de middenklasse waren dat zeker. Het is wel zo dat 90 % van de huidige bevolking een afstammeling is van die begoede boeren, notabelen of middenklasse, gewoon omdat zij meer middelen hadden om hun kinderen groot te brengen. Wie de moeilijke periode van de Godsdienstoorlogen kan overbruggen, maakt veel kans om tot 1400 op te klimmen. Tijdens de Godsdienstoorlogen (einde 16de eeuw) zijn namelijk veel testamenten nooit ingediend bij de wezerij van Kortrijk, ook niet die van onze voorouder Joos Benoot gestorven ca. 1580. Daardoor heeft het 10 jaar geduurd om die familieband te bewijzen. Een vorig onderzoek⁴ heeft hier een fout gemaakt door te weinig documenten te raadplegen. De agenda van de weesheren werd niet geraadpleegd. Zo kozen zij voor Willem i.p.v. Jan als vader van Joos. Beiden hadden een zoon Joos.

Het archief van de heerlijkheden

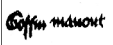
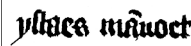
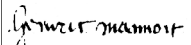
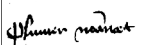
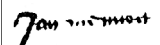
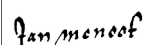
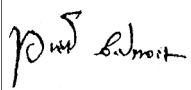
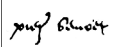
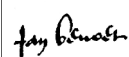
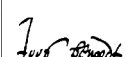
Vóór de Franse Revolutie was het leenstelsel nog van groot belang. Het graafschap Vlaanderen was een leen van de koning van Frankrijk. Maar ook binnen Vlaanderen werden stukken grond in leen gegeven aan bondgenoten of om bondgenoten te maken. En ook zij gaven weer delen in leen. Zo ontstond een lappendeken van heerlijkheden.

Een heerlijkheid is een leen dat ook overheidsrechten bezit, bv. de rechtspraak, grondlasten innen, enz. Als we nu nog horen in religieuze teksten over *God in zijn heerlijkheid*, dan was dat in alle geval voor de middeleeuwse mensen zeer duidelijk. De bezitter van een heerlijkheid had inkomsten zonder daarvoor te moeten werken!

De administratie van de heerlijkheden kan zeer belangrijk zijn voor de stamboom of familiegeschiedenis. Maar dan moet je wel weten op welke heerlijkheden je voorvader woonde. Dat kan je meestal vinden in de testamenten van de wezerij. Als je weet waar het archief van de leenheren werd gedeponneerd, beschik je over een schat aan extra informatie. Zo berust het archief van de heren van Ingelmunster – zij hadden zeer veel bezittingen in Zuid-West-Vlaanderen – in het Rijksarchief Kortrijk en wordt meestal het Fonds de Plottho genoemd. De familie de Plottho had Ingelmunster 250 jaar in bezit. Deze archieven bevatten bijvoorbeeld prachtige renteboeken (kadastrale leggers) met kaarten op perkament. De renteboeken waren tegelijk een van de pronkstukken van de kasteelheer. In die renteboeken staat ieder perceel beschreven: aard, vorm, ligging én de bezitters. Meestal een reeks vorige bezitters en in de marge de nieuwe bezitters. Dus ook hier kan je informatie inwinnen voor de stamboom en de woonplaats van je voorvader.

De leenheer op wiens grond de kerk stond, was tegelijk ook dorpsheer. Dat gaf weer bijkomende rechten en plichten, bv. inspraak bij de benoeming van de pastoor, controle van

de kerk- en disrekeningen, enz. Zo zit de administratie van de parochie Waregem in het Fonds de Plotho, want de heer van Ingelmunster was ook heer van Waregem.

	Gossin Manout 1365
	Ystaes Mannoet
	Heinric Mannoit
	Olivier Mannoet
	Jan Mennoit
	Jan Menoot
	Pieter Bannoet
	Pieter Benoet
	Jan Benoet
	Joos Benoodt
	Pieter Benoit 1603

Met al deze bronnen kan je een stamboom maken tot ca. 1400. In de kasselrij Oudenaarde soms nog wat verder. De variatie en het verspringen van de schrijfwijze van de familienaam kan een bijkomend probleem zijn. Dat was het geval voor onze familienaam. Die is namelijk geëvolueerd van Manout over Mannoot of Mennoot, Bannoet naar Benoet en vanaf 1600 meestal door de Franssprekende griffiers als Benoît (Benoît) geschreven. Bewijzen dat Pieter Manoot en Pieter Benoet dezelfde persoon waren, was niet altijd gemakkelijk. Maar soms heeft de griffier wat geholpen. Het testament van Pieter vermeldt eerst oom Jan Mennoet als voogd van de weeskinderen en later broer Jan Benoet. Dezelfde Pieter - nu Banoet - bezat een stuk land dat vroeger bezit was van Amant Manoet.

Naamevolutie van 1365 t.e.m. 1603

A. Waregem de bakermat van de Vlaamse Benoits (1365 tot 1580)

In deze bijdrage zal ik enkel de stamreeks beschrijven, van het verleden naar het heden. Het onderzoek zelf was natuurlijk van het heden naar het verleden. Voor iedere generatie moet je bewijzen dat de - op dat moment verste - voorvader de zoon is van de volgende voorvader. De naam van de moeder is niet noodzakelijk voor een stamreeks, maar kan beslissend zijn als er meerdere personen zijn met dezelfde naam in dezelfde generatie.

De burgerlijke stand geeft de volledige gezinssamenstelling. Ook met de parochieregisters kan u het gezin samenstellen, want die vermelden steeds de namen van het kind, de vader, de moeder, de peter en de meter. In de weesregisters werden enkel de wezen vermeld dus niet noodzakelijk alle kinderen en niet altijd de moeder, zoals in het testament van Olivier Mannoot (2de generatie). Maar met de poorterslijsten erbij kan u meestal het gezin volledig samenstellen.

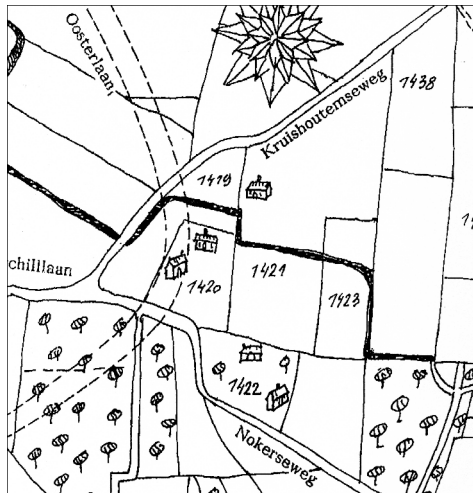
1ste generatie: Gillis Mannoot

Onze eerste bewezen stamvader is Gillis Mannoot/Mannoet. Gillis werd vernoemd in het renteboek van de heerlijkheid Huise in Waregem anno 1396. Die heerlijkheid was vanaf het einde van de 16de eeuw bezit van de familie della Faille de Huise en haar archief zit in het Rijksarchief van Gent. Twee jaar later staat Gillis in het oudste poortersboek van Kortrijk als inwoner van Waregem.

Er zijn nog enkele percelen bekend van Gillis, maar geen hoeve. Hij had ook een perceel in de huidige Churchillaan. Hij woonde dus niet ver van de kerk van Waregem. Maar wellicht niet in de hoeve van generatie 2 en 3, want die was onzes inziens een erfenis van de familie Waeye.

We vonden uiteindelijk zes Manoots die leefden op het einde van de 14de eeuw: Goosin (sr. of jr.), Gillis, Ystaes, Olivier, Amant (*Manten*) en Hendric. Hun onderlinge verwantschap is bij gebrek aan documenten niet te bewijzen. Manten was in ieder geval de zoon van Gossin, maar wellicht van Gossin jr. Manten verhuisde eerst naar Pittem en woonde later in Tielt, waar hij op hoge leeftijd nog een bastaard verwekte. Hendric vinden we terug in Zomergem, waar hij buitenpoorter was van Brugge in het jaar 1407. Manten en Hendric zijn waarschijnlijk de stamvaders van de vele Benoots in het noorden van onze provincie. Bekijk de geografische spreiding van een familienaam op www.familienaam.be.

2de generatie: Olivier Mannoot

Landboek van Waregem anno 1758: de hoeve van Olivier en zoon Jan in de Nokerseweg is perceel 1422.

Olivier fs. Gillis woonde in het begin van de Nokerseweg. Hij was minstens redelijk begoed, want hij betaalde in 1398 het maximum belasting van twee *nobel*. Maar gezien 50 % van de buitenpoorters - dus 25 % van de gezinshoofden - het maximum betaalden, was hij niet noodzakelijk een notabele. Hij was getrouwd met Jane Waeye en had drie zonen en drie dochters. We veronderstellen dat Olivier de hoeve van zijn schoonouders heeft geërfd, want die lag naast een groep percelen die nog lange tijd de *Waeylappen* werd genoemd. Vele percelen kregen vroeger een naam en dan was de bezitter een inspiratie bij de naamgeving.

Olivier overleed in 1410 en zijn testament werd ingediend bij de wezerij in Kortrijk. Van die *Staat van Goed* vinden we een samenvatting in het tweede register van de wezerij. Jaarlijks moesten de familievoogden hun uitgaven ten voordele van de wezen verantwoorden bij de oppervoogden in Kortrijk. Die weesrekeningen zelf zijn niet bewaard gebleven.

milievoogden hun uitgaven ten voordele van de wezen verantwoorden bij de oppervoogden in Kortrijk. Die weesrekeningen zelf zijn niet bewaard gebleven.

3de generatie: Jan Mannoot/Bannoot

Jan fs. Olivier is de volgende voorvader van de Deerlijkse Benoits. Hij woonde op de ouderlijke hoeve in de Nokerseweg en overleed er in 1467. Hij had toen minstens vier zonen: Olivier en Matheus die al volwassen waren en de minderjarige Wouter en Anteunis. De voogden waren Matheus Benoit - de lange o-klank werd vroeger als oe of oi geschreven - en Jan Vande Walle, vermoedelijk een schoonbroer van Jan.

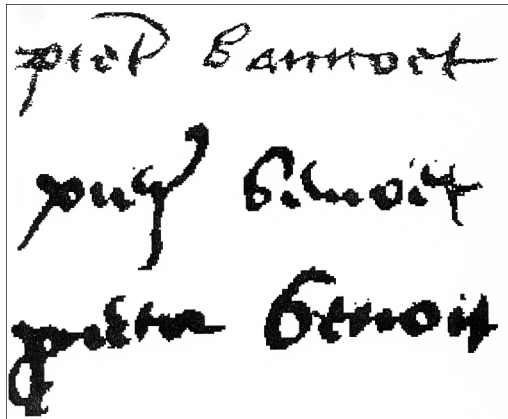
4de generatie: Olivier Mannoot

Olivier fs. Jan werd geboren in Waregem ca. 1430 en huwde ca. 1450 met een dochter van Olivier Tac. Bij zijn overlijden werd geen testament afgegeven in de wezerij, omdat alle kinderen volwassen of gehuwd waren. Olivier werd dus minstens 60 jaar. Hij heeft nog het genoegen gekend zijn kleinkinderen te zien opgroeien. In die tijd al een uitzondering. In 1491/92 was hij dismeester (OCMW-voorzitter) van Waregem en dus te rekenen bij de notabelen van de parochie. Hij woonde wat oostwaarts van de ouderlijke hoeve in de huidige Eertbruggestraat en was zeer waarschijnlijk ook schepen van de heerlijkheid Eertbrugge, want hij was leenman van de heerlijkheid. Eertbrugge is de oude naam van de wijk in het noordoosten van Waregem tegen Zulte. Mede door zijn lang leven en vermoedelijk door zijn durf kon Olivier opklimmen tot de subtop van Waregem. Zijn oudste

zoon Pieter huwde dan ook met de begoede Jane Walkins.

5de generatie: Pieter Manout/Banoot/Benoot/Benoit

Pieter fs. Olivier huwde ca. 1495 met Jane Walkins fa. Karel. Hij kocht of erfde een grote hoeve in de Drogenboomstraat, nu boomkwekerij Willy De Nolf. Bij zijn overlijden bezat hij minstens 50 ha gronden en weiden in de wijk Eertbrugge en Zulte. Hij was tijdelijk kerkmeester van Waregem, schepen van verschillende heerlijkheden en een van de notabelen van Waregem. Zijn naam werd geschreven als Manout, Bannoet, Benoet en zelfs eenmalig als Benoit. Hij had zelfs een eigen zegel!

(A.R.A.)

6de generatie: Jan Benoot, heer van Quintins

Jan Benoot fs. Pieter was getrouwd met Catheline Deschietere verwant met de latere heren van Loppem. Jan bouwde een nieuwe hofstede op de hoek van de Drogenboomstraat en de Kivietstraat op de heerlijkheid Quintins, een kleine heerlijkheid van ca. 10 ha met een foncier (privébezit) van 4 ha, 2 achterlenen en 6 ha rentegronden. Binnen die heerlijkheid mocht hij belastingen innen en recht spreken bij kleine misdaden.

Ondertussen naderen we de troebele tijden van de Godsdienstoorlogen. Janneke, de zus van Jan en echtgenote van Filips de Coninck, overleefde als enige de oorlogsperiode van het einde van de 16de eeuw en zorgde voor de kleinkinderen van Jan. Maar tegelijk zien we dat veel van het familiegoed is overgegaan naar de familie de Coninck, o.a. naar Gillis de Coninck de baljuw van Waregem en de onbetwiste sterke man in de moeilijke periode⁵. Voor wat hoort wat. Naast liefde gemengd met eigenbelang, het is van alle tijden! Ook dan is er nog verwarring over de echte schrijfwijze van onze familienaam. We zien: Jan Manoot, Jan Menoot, Jan Benoot en Jan Beynoot.

7de generatie: Joos Benoot, heer van Quintins

Joos huwde eerst met de weduwe van Merl Vanden Haute en later met Janneke De Backere. Jan Benoot, zoon uit het eerste huwelijk en dus de voornaamste erfgenaam, overleed samen met zijn vader tijdens de Godsdienstoorlogen. Door de oorlogsomstandigheden werd geen testament opgemaakt of het kwam niet tot bij de wezerij in Kortrijk. Na lang zoeken vonden we de namen van de kinderen uit het tweede huwelijk: Karel en Pieter. Ook zij zullen nog heel wat familiegoed moeten verkopen, maar konden een redelijke status behouden als pachters van grote pachthoven. De heerlijkheid Quintins bleef wel in de familie tot 1636, maar de hoevegebouwen waren vernield. Karel werd heer van Quintins. Het leen Feisins dicht bij Quintins werd al in 1594 verkocht.

Karel en Pieter pachtten eerst het Goed ter Moten in de Leiestraat te Anzegem. Karel ging later naar Wielsbeke op het Goed ter Triest, ook bezit van de familie Van Lummene

van Oudenaarde. Pieter zou zich zeer goed herpakken, niet in het minst door zijn huwelijk (1601) met Joosine Calemeyn, een rijke brouwersdochter van Sint-Eloois-Vijve. Daarmee verlaten onze voorouders de bakermat Waregem.

Een stamboom wordt wel gemaakt in omgekeerde richting dan deze chronologische beschrijving. We zoeken dus van het heden naar het verleden en waren beland bij Pieter, fs. Joos te Sint-Eloois-Vijve. Het heeft dan nog tien jaar geduurd om te bewijzen dat Joos fs. Jan fs. Pieter onze voorvader was. Eerst vonden we bij toeval dat Pieter een broer Karel had in Wielsbeke. In het testament van Karel stond dat hij heer was van Quintins in Waregem. Ondertussen woonden in Waregem tientallen Benoots en daaronder drie Joosten. Heerlijkheden (bv. Quintins) en lenen werden in principe altijd doorgegeven aan de oudste zoon. We vonden in de kerkrekeningen een reeks bezitters vanaf 1550, nl. Jan, Joos en Karel. Dat was maar een half bewijs, want Quintins kon ook verkocht zijn aan een andere Joos Benoot. Uiteindelijk kreeg ik een belangrijke tip van een zekere mijnheer Depessemier. Tijdens de troebele tijden werd genoteerd welke testamenten nog niet werden ingediend bij de wezerij. In de agenda van de weesheren vond ik dan het ultieme bewijs.

Waarheen onze voorouders vluchtten tijdens de slechtste jaren (1580-1585) hebben we niet kunnen achterhalen. Mogelijks waren ze gestorven te Waregem tijdens een plundertocht van een of ander leger. Reeds in 1580 was het Kortrijkse heroverd door de malcontenten (Waalse katholieken): Sint-Eloois-Vijve op 19 februari, Kortrijk op 27 februari, Harrelbeke op 29 februari en Ingelmunster op 12 mei.

De protestantsgezinden vluchtten meestal naar Gent, de katholieken naar Kortrijk. Onze voorouders waren heel waarschijnlijk niet in Kortrijk, want dan zou hun testament wel zijn geregistreerd. Waar Janneke De Backere en haar kinderen bescherming vonden tijdens die barre jaren weten we niet. In 1589 is ze in Nieuwenhove, waar ze belast werd op het bezit van een koe. Misschien in het ouderlijke huis, want ze was afkomstig van de Brabantstraat. Haar zoon Pieter huurde in 1596 een weide in Nieuwenhove van de familie van Waes, bezitters van het Goed ter Geest in Deerlijk.

De broers overleefden de moeilijke periode en konden beiden hun status herstellen dankzij hun relaties. Karel werd pachter van het Goed ter Triest in Wielsbeke en Pieter huwde de rijke brouwersdochter van Sint-Eloois-Vijve.

B. Geluk en miserie in Sint-Eloois-Vijve (1600 tot 1650)

8ste generatie: Pieter Benoit, schepen van Sint-Eloois-Vijve

Pieter huwde dus ca. 1600 met de rijke brouwersdochter Joosine Calemeyn en verzamelde zo heel wat bezit, o.a. een hoeve in de huidige Tapuitstraat tegen de parking van Eurostock. De hoeve heet nu het Cauwenhof naar de bezitters in de 18de en 19de eeuw. Pieter was schepen van Sint-Eloois-Vijve en van de Burggravié van Vijve. Hij was daardoor verwickeld in de eeuwigdurende strijd tussen de heer van Ingelmunster en de heer van Potegem-Waregem. Het was in die tijd bijna onmogelijk om geen kant te kiezen. De strijd werd gevoerd op alle mogelijke terreinen.

Een voorbeeld: toen een vriend van de heer van Potegem een hert had geschoten in de bossen van het hospitaalgoed de Blauwe Poorte (nu oprit E17 in Waregem) lag het dier verschillende dagen op de plaats van Waregem, omdat de twee kampen het hert claimden. De bossen waren wel van de heer van Potegem, maar de heer van Ingelmunster had het jachtrecht over de ganse parochie. Zo zijn er honderden processen bewaard tussen beide heren. De heren van Ingelmunster waren oude Duitse adel die hadden meegestreden met de Spaanse koning voor de herovering van Vlaanderen. De heren van Potegem

waren nieuwe adel die veel geld hadden verdiend met de oorlog als agenten van de familie della Faille. Met dat geld kochten zij na de oorlog de bezittingen van de geruïneerde adel voor een appel en een ei. Jan Desmet, een landbouwerszoon van Sint-Eloois-Vijve en agent van de firma della Faille, kocht in 1614 de heerlijkheid Potegem en zijn kleinkind bouwde er later het huidige kasteel in de Holstraat.

Pieter Benoît was waarschijnlijk laat gehuwd en had maar twee, misschien drie, kinderen. Ook dat was toen een goede strategie voor het behoud van de rijkdom.

9de generatie: Joos Benoît, schepen van Sint-Eloois-Vijve

Joos is de laatste van een reeks notabele Benoits. Maar hij had tien kinderen en overleed vrij jong (ca. 40 jaar). Alle kinderen waren nog minderjarig bij zijn overlijden en er was veel geld nodig voor het onderhoud van de wezen. Die rekeningen zijn bewaard gebleven en zijn buitengewoon boeiend om te lezen. Enkele voorbeelden in het oud-Vlaams:

Noch voor dhoudenesse (opvang) van Maykin voor den thiet van 9 maenden

Voor tlappen van Caerle Benoots scoen

Item voor twee ghebreyde cousen

Item ghecocht om Pieter Benoot eenen hoet

Item betaelt an Pieter van Nieukercke voor het onderhout van Michiel Benoot een van de weesen ghedeurende zyne zickte de tyt van V maanden

Item an Caerle van teeringhe (drinkgeld) op de kermesse van Desselghen

C. Twee generaties in Beveren-Leie (1650-1700)

10de en 11de generatie: Carel sr. en Carel jr. Benoît

Carel vinden we al terug in de parochieregisters. Hij werd geboren te Sint-Eloois-Vijve op dinsdag 22 januari 1636, huwde met Marie Lammertijn in 1662 en overleed op dinsdag 2 mei 1679. Zij hadden zeven kinderen onder wie Carolus, stamvader van alle Deerlijkse Benoits.

Carel sr. erfde van zijn grootmoeder een kleine hoeve in Beveren-Leie, een hoeve op de splitsing van de huidige Dries- en Blommestraat. Deze erfenis brengt de Benoits dichterbij Deerlijk.

Carel jr. werd geboren op 22 januari 1668, huwde op 1 mei 1696 met Maria Coucke en overleed te Beveren-Leie op 28 november 1736. Waar deze Carel woonde weten we niet. Misschien in het ouderlijke huis, waar hij de kost verdiende met boeren en weven. In alle geval staat zijn vrouw na zijn dood ingeschreven als *knaap wever* (1739). Wat later verhuizen drie zonen naar Deerlijk en vestigen zich allen in de Gavers niet ver van het huidige Gaverzicht.

Carel jr. is de voorvader van alle Benoits van Deerlijk en Beveren-Leie. Ook van de

Ten zuiden van de Driesstraat staat de hoeve van Carel Benoît sr. en jr.

bekende componist Peter Benoit. Zijn genen zitten ook bij kanunnik Pieter Benoit en Cyriel Verschaeve. Het is toch iets voor een arme sukkelaar.

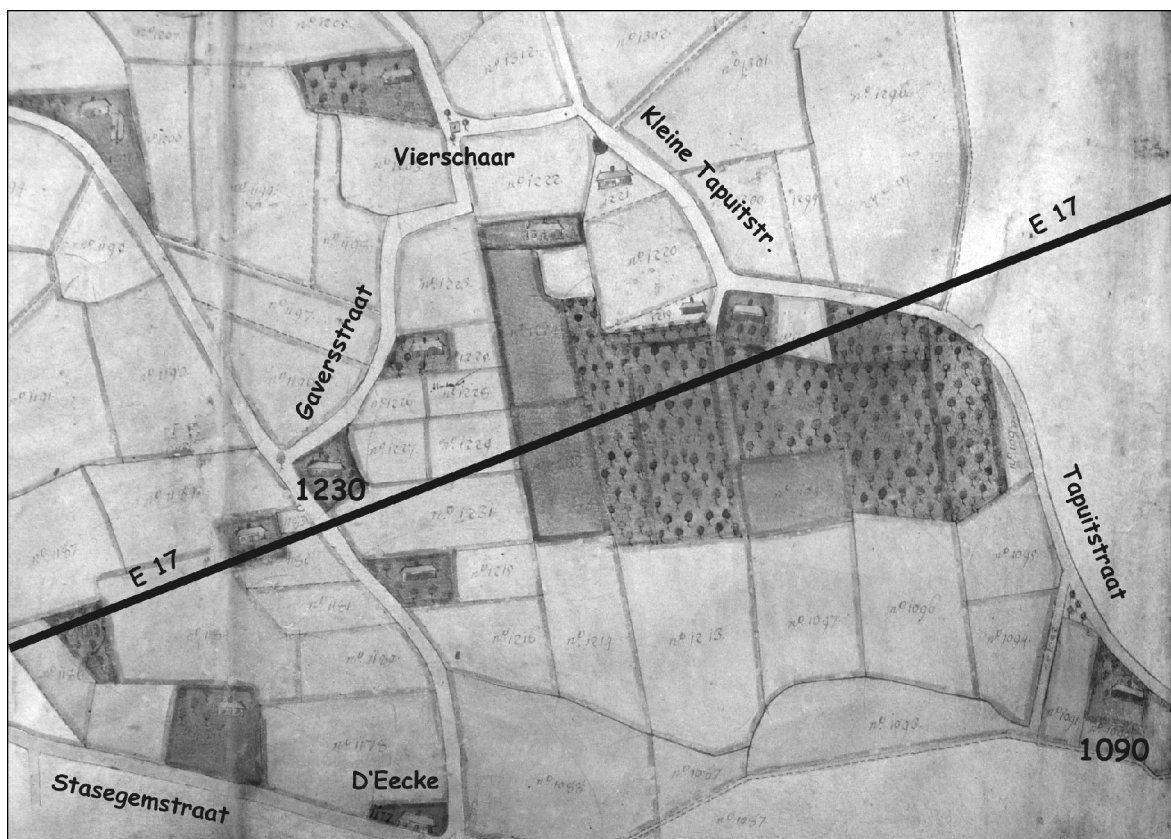
Hoofdstuk II: De Deerlijkse Benoits

A. De eerste generaties in Deerlijk

12de en 13de generatie: Pieter en Franciscus Benoit

Pieter was nog geboren in Beveren-Leie in 1701 en huwde in Deerlijk met Catharina Vandekerckhove. Samen hadden ze acht kinderen. Ze woonden op een hoeve met ca. 4 ha eigen gronden langs de Gaversstraat tegen de E17 (met aan de overkant de Plantenweg). Zijn broers Andries en Karel woonden in de Tapuitstraat.

Van deze periode weten we bitter weinig te vertellen over onze voorouders. Dit deel is opgemaakt door Remi Deprez en hij beperkte zich enkel tot het maken van de stamboom. We veronderstellen dat Pieter en Franciscus zich stilaan opgewerkt hebben, want een generatie verder is Jozef Benoit weer een respectabele boer.

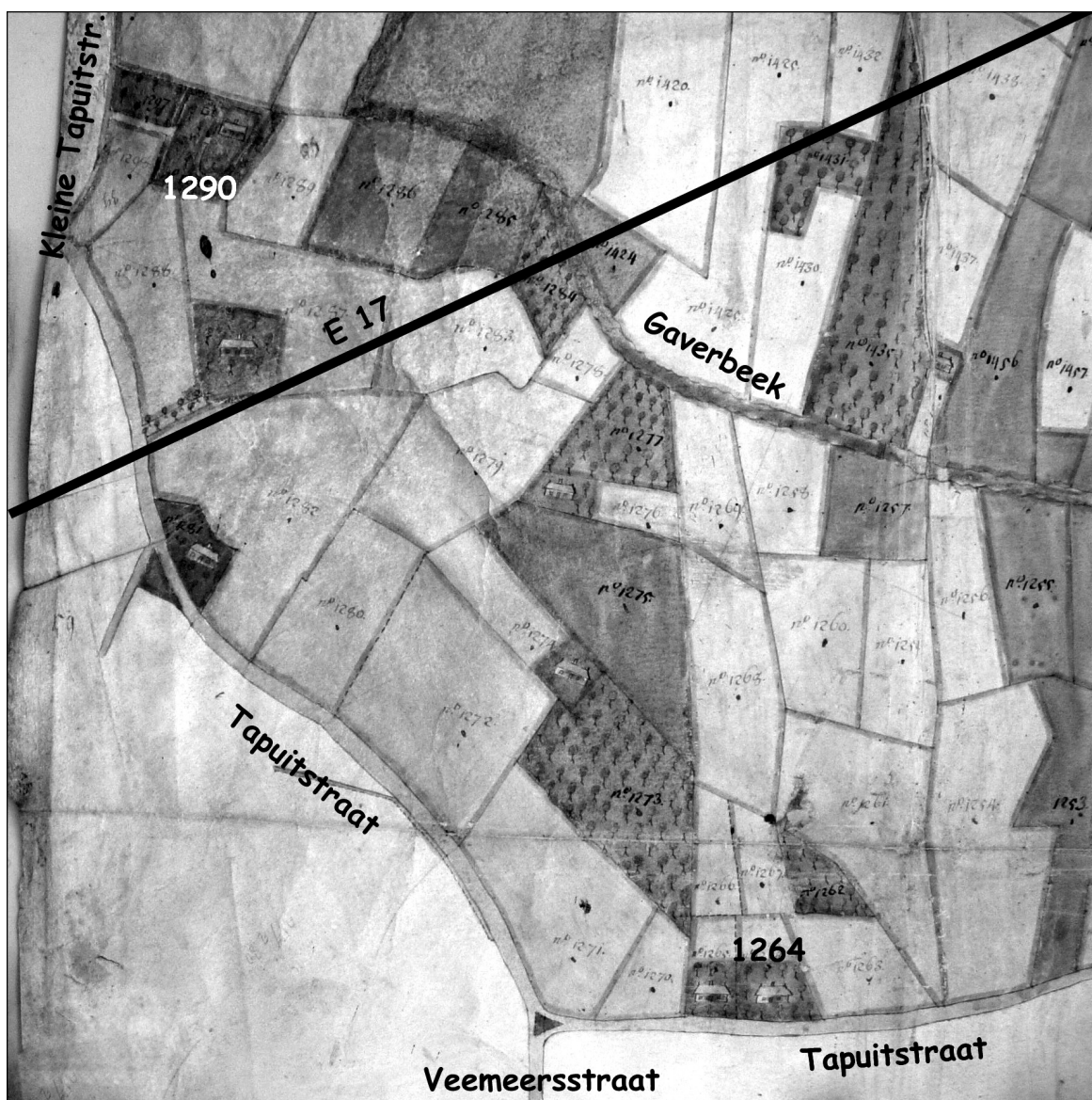

Het landboek van Deerlijk anno 1747

perceel 1230: hoeve van Pieter Benoit (voorvader, generatie 12)

perceel 1090: hoeve van Carel Benoit

(A.L.D., digitaal bewerkte foto)

Het landboek van Deerlijk anno 1747
 perceel 1290: omwalde hoeve van Carel Vandekerckhove, schoonvader van Pieter Benoit
 perceel 1264: hoeve van Andries Benoit fs. Carel
 (A.L.D., digitaal bewerkte foto)

EINDNOTEN

- ¹ Alle verwijzingen naar bronnen kan u vinden in de stamboomboeken.
 F. BENOIT, *Het nageslacht van Gillis Mannoot*, Deerlijk, 1995.
 F. BENOIT, *Het nageslacht van Carolus Benoit en Maria Coucke*, Deerlijk, 1995.
- ² F. DEBRABANDERE, *Studie van de Persoonsnamen in de Kasselrij Kortrijk 1350-1400*, Handsame, 1970, p. 294.
- ³ Voor de landbouwgeschiedenis zie: F. BENOIT, *500 jaar het Klaverhof: van Michiel Pauwels tot Georges Verducruysse*, in *Derlike XX*, 1-4 (1997-1998).
- ⁴ J. GHYSSAERT en J. SOETE, *Het voorgeslacht van Peter Benoit*, in *Ons Heem* (1952) p. 19-29 en 73-76.
- ⁵ F. BENOIT, *Waregemse dorpspolitiek in het Ancien Regime*, in *De Gaverstreke* (1995) p. 256-311.